

Paljon vanhaa, jotain uutta ja jotain lainattua

Huomioita Worlds of Journalism Study –hankkeen tuloksista

Worlds of Journalism Study –hankkeen päätösseminaari 26.4.2023

Päivälehdin museo, Helsinki

Suomi Worlds of Journalism Study -projektissa

- Suomi liittyi mukaan tutkimuksen 2. aaltoon muiden Pohjoismaiden kanssa
 - 2. aalto vv. 2012–2016: mukana 67 maata ja yli 27 500 journalistia
- Tampereen yliopisto vastasi 2. aallon toteutuksesta Suomessa Helsingin Sanomain Säätiön tuella
 - Aineistonkeruu v. 2013
 - 366 journalistia vastasi kyselyyn + n. 30 oli mukana ryhmähaastatteluissa

WJS:n kolmas aalto Suomessa: taustaa

- WJS:n kolmas aalto (2021–2023) keskittyy journalismin riski- ja epävarmuustekijöihin
- Suomessa monet riskit pieniä maailmanlaajuisesti katsottuna, mutta tummia pilviä on ollut ilmassa
 - *Poliittiset epävarmuustekijät*: populismin nousu, polarisoitunut keskusteluympäristö, YleGate, Ylen asemasta käytävä keskustelu...
 - *Taloudelliset epävarmuustekijät*: ansaintalogiikan ongelmat, leikkaukset ja yhdistämiset toimituksissa, nuorten toimittajien asema, freelancereiden palkkiot...
 - *Teknologiset epävarmuustekijät*: digitalisaatio, somen haasteet, vasta- ja valemedia, työn kiihtyvä vauhti, dataistuminen...
 - *Kulttuuriset epävarmuustekijät*: yleisön kasvava rooli, ulkoinen vaikuttaminen yleistä, journalismin asema...
- Koronan ja Venäjän hyökkäyssodan vaikutukset edellä mainittuihin Suomessa ristiriitaiset

Tutkimuksen tavoite ja toteutus

- Tavoite: selvittää, miten muutokset näkyvät suomalaisten journalistien ammattiarvoissa, työoloissa ym.
- Rahoitus: Helsingin Sanomain Säätiö
- Toteutus: 2 osiota
 - 1. Verkkokysely suomeksi ja ruotsiksi journalistisen työn tekijöille (5/2021–3/2022)**
 - Kyselyn levittämisessä apuna SJL ja sen alajaokset, Medialiitto, Viesti ry sekä muutamat muut järjestöt
 - Vastaajien saaminen erittäin hankalaa → pitkä keruu-aika, alhainen vastausprosentti (n. 3 %)
 - Vastaajia kaikkiaan 453, joista 422 täytti kyselyn suomeksi ja 31 ruotsiksi
 - 2. Ryhmähaastattelut suomeksi journalistisen työn tekijöille (11/2022–1/2023)**
 - 8 haastatteluryhmää kyselytutkimuksen päähavaintojen pohjalta
 - 3–5 henkilöä / ryhmä (kaikkiaan 33 osallistujaa), n. 1,5–2 tunnin haastattelu / ryhmä
- Tässä esityksessä käymme läpi tutkimuksen **päähavaintoja**

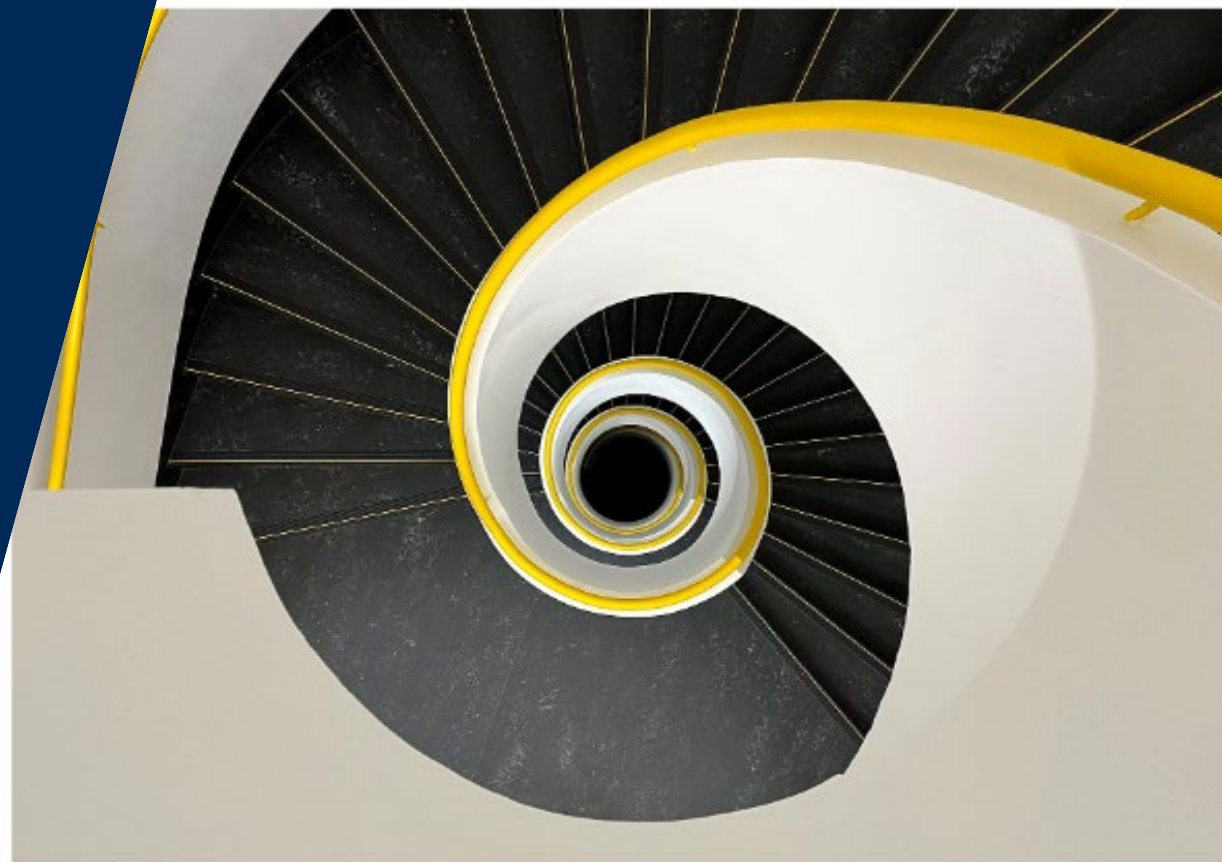

Avainlukuja kyselyiden vastaajista

	WJS3 (2021-2022)	Huomattavaa	WJS2 (2013)
Keski-ikä	47,5 v	>	43,4 v
Työkokemus journalistina	17,1 v	=	17,3 v
Naisten osuus	60 %	> (SJL 2021: 58 %)	55 %
Yleisin toimenkuva	Toimittaja (41 %)	<	Toimittaja (57 %)
Rivitoimittajia	54 %	<	72 %
Yleistoimittajien osuus	60 %	>	52 %
Toistaiseksi voimassa olevassa 100% työssä	57 %		-
Ammattiliittoon kuuluvia	86 %	<	91 %
Korkeakoulututkinnon suorittaneita	77 %	>	75 %

Tutkimuksen päätuloksia

<https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/84969>

Roolikäsitykset

Kuinka tärkeää seuraavien asioiden tekeminen on päivittäisessä työssäsi journalistina?	Hyvin / erittäin tärkeää (%)	Kohtalaisen tärkeää (%)	Ei kovin / ei lainkaan tärkeää (%)
Toimia disinformaatiota vastaan	78	15	7
Olla riippumaton tarkkailija	76	19	5
Tuoda esiin yhteiskunnallisia ongelmia	71	21	8
Analysoida ajankohtaisia asioita	74	19	7
Valistaa yleisöjä	65	26	10
Antaa ihmisten ilmaista mielipiteensä	62	28	11
Pohtia tapahtumien seurauksia tulevaisuudessa	58	29	13
Valvoa ja vahtia valtaapitäviä	58	22	20
Edistää rauhaa ja suvaitsevaisuutta	54	26	20
Osoittaa mahdollisia ratkaisuja yhteiskunnallisiin ongelmiin	51	31	18
Tarjota ihmisille tietoa poliittisen mielipiteen muodostamiseksi	48	24	28
Puhua vähemmistöjen ja muiden marginalisoitujen ihmisten puolesta	38	38	24

Kertoa yleisön tunteisiin vetoavia tarinoita	37	35	28
Tukea Suomen kehitystä	32	38	30
Tarjota neuvoja ja opastusta jokapäiväiseen elämään	31	38	30
Tehdä sellaisia uutisia, jotka houkuttelevat mahdollisimman suurta yleisöä	33	30	37
Ajaa yhteiskunnallisia muutoksia	26	33	41
Vaikuttaa yleiseen mielipiteeseen	24	38	38
Tukea kansanterveyden suojelua	27	34	40
Tarjota viihdettä ja ajanvietettä	28	31	42
Kannustaa ihmisiä osallistumaan politiikkaan	23	28	49
Määrittää poliittista agenda	4	14	82
Tukea hallituksen linjaa	2	8	90
Luoda myönteistä kuvaa poliittisista päättäjistä	1	7	92

Roolikäsitykset

Kuinka tärkeää seuraavien asioiden tekeminen on päivittäisessä työssäsi journalistina? (asteikko 1-5)	WJS3	WJS2
Toimia disinformaatiota vastaan	4,19	-
Olla riippumaton tarkkailija	4,03	4,51
Tuoda esiin yhteiskunnallisia ongelmia	4,02	-
Analysoida ajankohtaisia asioita	4,02	4,30
Valistaa yleisöjä	3,77	3,46
Antaa ihmisten ilmaista mielipiteensä	3,74	3,84
Pohtia tapahtumien seurauksia tulevaisuudessa	3,63	-
Valvoa ja vahtia valtaapitäviä	3,60	3,73 (polit.) / 3,55 (liike-el.)
Edistää rauhaa ja suvaitsevaisuutta	3,56	3,89 (*)
Osoittaa mahdollisia ratkaisuja yhteiskunnallisiin ongelmiin	3,47	-
Tarjota ihmisille tietoa poliittisen mielipiteen muodostamiseksi	3,29	3,61
Puhua vähemmistöjen ja muiden marginalisoitujen ihmisten puolesta	3,22	-
Kertoa yleisön tunteisiin vetoavia tarinoita	3,12	-
Tukea Suomen kehitystä	3,04	2,94
Tarjota neuvoja ja opastusta jokapäiväiseen elämään	3,00	3,22
Tehdä sellaisia uutisia, jotka houkuttelevat mahdollisimman suurta yleisöä	2,91	3,34
Ajaa yhteiskunnallisia muutoksia	2,83	2,98
Vaikuttaa yleiseen mielipiteeseen	2,82	3,12
Tukea kansanterveyden suojelua	2,82	-
Tarjota viihdettä ja ajanvietettä	2,79	2,99
Kannustaa ihmisiä osallistumaan politiikkaan	2,67	2,57
Määrittää poliittista agendaa	1,80	2,37
Tukea hallituksen linjaa	1,49	1,20
Luoda myönteistä kuvaa poliittisista päättäjistä	1,43	1,25

* = WJS2:ssa väittämän
muotoilu poikkesi WJS3:sta

Ryhmähaastattelut: Tasapainoilua rooleissa

- **Tiedonvälittäjän ja vallan vahtikoiran** roolit keskeisiä yhä
 - Tiedonvälitys kansalaisten tasolta ja erit. suhteessa disinformaatioon → faktantarkistuksen lisääntyminen
 - Kaupallisten tavoitteiden vaikutus tiedonvälitykseen? (huolta esim. pelon lietsonnasta)
 - Vallan vahtikoiran tehtävä unohtui koronan alkuvaiheessa; ”nyt on palattu arkeen ja haastetaan taas”
 - Yleisöt mieltävät journalistit yhä vahvemmin vallankäyttäjiksi → tuottaa ongelmia
- Uutena **kameleonttiajatus** (roolien muuttaminen erilaisten tarpeiden mukaan)
 - Erityisesti freelancerit ”vaihtavat vaatteita” tilaajan mukaan; myös somen vaikutus näkyi tässä
 - Onko ”kameleonttius” uhka vai mahdollisuus? (molemmille kannatusta)
- **Asianajajarooliin** suhtaudutaan varoen
 - Kuitenkin suhtautumisessa vaihtelua erikoistumisen mukaan; nuorten suurempi vaikuttamishalu?
- Arvojen avaamiselle kannatusta
 - Suhteessa erityisesti **yleisön palvelijan, aktivoijan ja ratkaisujen etsijän** rooleihin

Työhön vaikuttavat tekijät 1

7 eniten vaikuttavaa tekijää

Seuraavassa esitetään lista mahdollisista työhösi vaikuttavista tekijöistä. Kerro, miten paljon vaikutusta niillä on työhösi journalistina.	Erittäin / hyvin suuri vaikutus (%)	Koh- talainen vaikutus (%)	Vain vähän / ei lainkaan vaikutusta (%)
Journalistinen etiikka (S)	72	18	10
Uutistyyöhön käytössä olevat resurssit (S)	63	24	13
Toimituksellinen linja (S)	63	25	12
Aikarajoitteet (S)	60	28	12
Mediaa koskevat lait ja säännökset (U)	59	26	15
Pääsy tietoon (U)	61	26	13
Esihenkilösi ja toimituksellinen johto (S)	56	27	17

7 vähiten vaikuttavaa tekijää

Seuraavassa esitetään lista mahdollisista työhösi vaikuttavista tekijöistä. Kerro, miten paljon vaikutusta niillä on työhösi journalistina.	Erittäin / hyvin suuri vaikutus (%)	Koh- talainen vaikutus (%)	Vain vähän / ei lainkaan vaikutusta (%)
Poliisi (U)	7	13	80
Etu- ja kansalaisjärjestöt, painostusryhmät (U)	4	14	82
Puolustusvoimat (U)	2	8	90
Uskonnolliset ryhmät ja instituutiot (U)	1	6	92
Puolisotilaalliset ryhmät ja vastaavat joukot (U)	1	2	96
Järjestäytynyt rikollisuus, rikollisjengit (U)	1	2	97
Terroristiryhmät (U)	1	2	98

Työhön vaikuttavat tekijät 2

5 eniten ja vähiten vaikuttavaa tekijää

Seuraavassa esitetään lista mahdollisista työhösi vaikuttavista tekijöistä. Kerro, miten paljon vaikutusta niillä on työhösi journalistina. (asteikko 1-5)	WJS3	WJS2
Journalistinen etiikka	3,99	4,34 (#1)
Uutistyyöhön käytössä olevat resurssit	3,81	3,87 (#3)
Toimituksellinen linja	3,73	3,78 (#5)
Aikarajoitteet	3,73	3,86 (#4)
Mediaa koskevat lait ja säännökset	3,68	3,99 (#2)
...		
Puolustusvoimat	1,46	-
Uskonnolliset ryhmät ja instituutiot	1,44	-
Puolisotilaalliset ryhmät ja vastaavat joukot	1,18	-
Järjestäytynyt rikollisuus ja rikollisjengit	1,15	-
Terroristiryhmät	1,10	-

Ryhmähaastattelut: Negatiiviset vaikutteet korostuvat

- Yleinen havainto: **yleisen vaatimustason nousu** työssä
 - Useat eri alustat / välineet hallittava, työn venyminen vapaa-ajalle
- Negatiivisista tekijöistä korostuivat erityisesti **resurssit** ja **talous** → riittämättömyyden tunteita eri tavoin
 - Ei riittävästi aikaa tehdä kaikkea mitä pitäisi tehdä → kipeitä valintoja, huolta laadusta ja jaksamisesta
 - Ei taloudellista liikkumavaraa → keskittyminen ”varmoihin” juttuihin, äänten kapeneminen, kehnot palkat / palkkiot (erit. nuoret ja freelancerit)
- Myös **ulkoisen vaikuttamisen** koettiin aiheuttavan runsaasti ongelmia
 - Painetta monilta eri suunnilta: some, tiedotteet, poliitikot, talousjohto...
 - Rumaa kielenkäyttöä somessa, lisääntyvää tasapainoilua eri intressien välillä, huolta esim. disinformaatiosta
- **Johtamisen** vaikutukset vaihtelevat
 - Parempaa tukea pulmatilanteissa (esim. häirintä), mutta kovempaa stressiä vaatimustasosta ja ohjaamisesta
 - Freelancerit kokevat jääneensä hyvin yksin

Ammatin varjopuolet 1

Kuinka usein viimeisen viiden vuoden aikana olet kokenut seuraavia asioita työssäsi journalistina?	Joskus (%)	Usein tai hyvin usein (%)
Työsi julkinen vähättely	32,2	13,7
Sinuun kohdistunut halveksunta tai vihamielinen puhe	32,2	10,4
Moraalisi kyseenalaistaminen	21,2	6,2
Ulkopuolisten sinuun kohdistama tarkkailu	17,2	5,9
Painostaminen	13,7	3,1
Muut sinuun kohdistuvat uhkaukset tai pelottelu	9,5	2,0
Työpaikkakiusaaminen	5,1	2,4
Vainoaminen (stalking)	2,4	1,3

Sosiaalisen median tiliesi tai verkkosivujesi hakkerointi tai esto	1,8	1,8
Nimesi käyttö sepitetyissä tai manipuloituissa jutuissa	2,6	0,7
Henkilötietojesi julkinen levittäminen	2,4	0,4
Sinuun kohdistunut seksuaalirikos tai seksuaalinen häirintä	2,0	0,4
Vaatimus tehdä työtä koronan takia vaarallisessa ympäristössä	1,5	0,7
Oikeustoimet sinua kohtaan työsi takia	0,7	0,4
Muu fyysinen hyökkäys	1,1	0
Perheeseesi kohdistuva uhkailu	0,9	0
Pidätys tai (tutkinta)vankeus	0,4	0

WJS2:ssa tätä kysymystä ei esitetty

Ammatin varjopuolet 2

Oletko turvautunut viimeisten viiden vuoden aikana seuraaviin toimenpiteisiin suojellaksesi itseäsi?	Kyllä (%)	En (%)
Muuttanut työrutiinejasi vähentääksesi koronatartunnan riskiä	70	30
Kiinnittänyt aiempaa selvästi enemmän huomiota faktojen tarkistukseen	46	54
Harrastanut itsesensuuria	24	76
Käynyt turvallisuuskoulutuksessa ja/tai käyttänyt turvavälineitä sekä noudattanut turvallisuusohjeita	18	82
Kieltäytynyt juttukeikasta koronariskin vuoksi	17	83
Julkaissut juttuja nimettömänä tai käyttänyt julkaisussa toista nimeä	12	88
Vaihtanut puhelinnumeroasi tai suojannut tietoteknisiä laitteitasi ulkopuolisten häirinnältä tai seurannalta	11	89
Muuttanut henkilökohtaisia tai päivittäisiä rutiinejasi	9	91

Luonut turvaverkostoja kollegoiden tai esihenkilöiden kanssa	6	94
Jakanut ideoita/tietoa kansainväliseen mediaan tai julkaissut juttuja ulkomailla	5	95
Vaihtanut työpaikkaa	5	95
Vaihtanut osastoa tai toimenkuvaa toimituksessasi	4	96
Hakenut oikeudellista suojaa	3	97
Viettänyt vähemmän aikaa vaarallisissa raportointipaikoissa	3	97
Jättänyt pressikortin pois juttukeikoilla tai piilottanut sen	2	98
Muuttanut toiselle paikkakunnalle Suomessa tai toiseen maahan	2	98
Hakenut suojelua valtiolta	1	99

WJS2:ssa tätä kysymystä ei esitetty

Ammatin varjopuolet 3

Kerro, mitä mieltä olet seuraavista työhösi liittyvistä väittämistä.	Samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Eri mieltä (%)
Olen huolissani siitä, että journalisteja Suomessa vahingoittavia tahoja ei rangaista teoistaan	61	20	20
Olen huolissani henkisestä hyvinvoinnistani työssäni	39	18	43
Olen huolissani fyysisestä hyvinvoinnistani työssäni	22	16	62
Pelkään menettäväni journalistisen työni seuraavan vuoden aikana	11	16	73

WJS2:ssa tätä kysymystä ei esitetty

Ryhmähaastattelut: Henkinen jaksaminen tiukilla

- Henkistä jaksamista koettelevat tiukille vedetyt **resurssit** ja **verbaaliset uhat**
 - Resurssipula johtaa moneen: kiire, liiallinen työmäärä, kehnot palkkiot (freet), epävakaat työsuhteet (nuoret), huono johtaminen...
 - Kaikki yhdessä johtavat jaksamisen ongelmiin

”[J]os miuta nyt jo niinku stressaa ja ahdistaa ja tuntuu et töitä on paljon ja sitä joutuu miettimään koko ajan, niin silleen miten jaksaa tehdä vaikka loppuelämän”. (Nainen, alle 35 v, rivitoimittaja, valtakunnallinen media)

- Verbaalista kritiikkiä erityisesti somessa → oman someläsnäolon rajoittaminen eri tavoin, itsesensuuria ”paskamyrskyjen” pelossa, vaikeuksia saada haastateltavia...
 - Naiset kärsivät tästä miehiä enemmän

Epistemologiset seikat

Seuraavat väittämät käsittelevät journalistien suhdetta tietoon ja tietämiseen. Arvioi, mitä mieltä olet kustakin väittämästä.	Vahvasti samaa / samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Eri mieltä / vahvasti eri mieltä (%)
Journalistien pitäisi tuoda esiin yleisölle, mikäli lähteen esittämä väite on valheellinen tai epätosi	90	7	3
Journalistien pitäisi antaa faktojen puhua puolestaan	79	15	6
Faktojen ymmärtäminen vaatii tulkintaa	73	17	3
Valtaapitävät muovaavat väistämättä totuutta	62	26	12
On mahdollista esittää objektiivinen todellisuus raportoinnissa	44	30	26
Journalistien pitäisi tuoda taustansa ja asenteensa avoimesti ja läpinäkyvästi esiin työssään	24	35	40
Journalistien pitäisi tietää vaistonvaraisesti, mikä jutun ydin on	29	25	47
Journalistien on mahdotonta pitää omia uskomuksiaan erillään raportoinnista	23	27	50
Journalistien pitäisi luottaa vaistoonsa päättäessään, mikä on totta ja mikä ei	11	21	68
Asiat ovat joko totta tai valetta - välimuotoa ei ole	10	17	73
Jotta journalistit voisivat kuvata jotain yhteisöä tarkasti, heidän pitäisi olla osa sitä	6	12	82

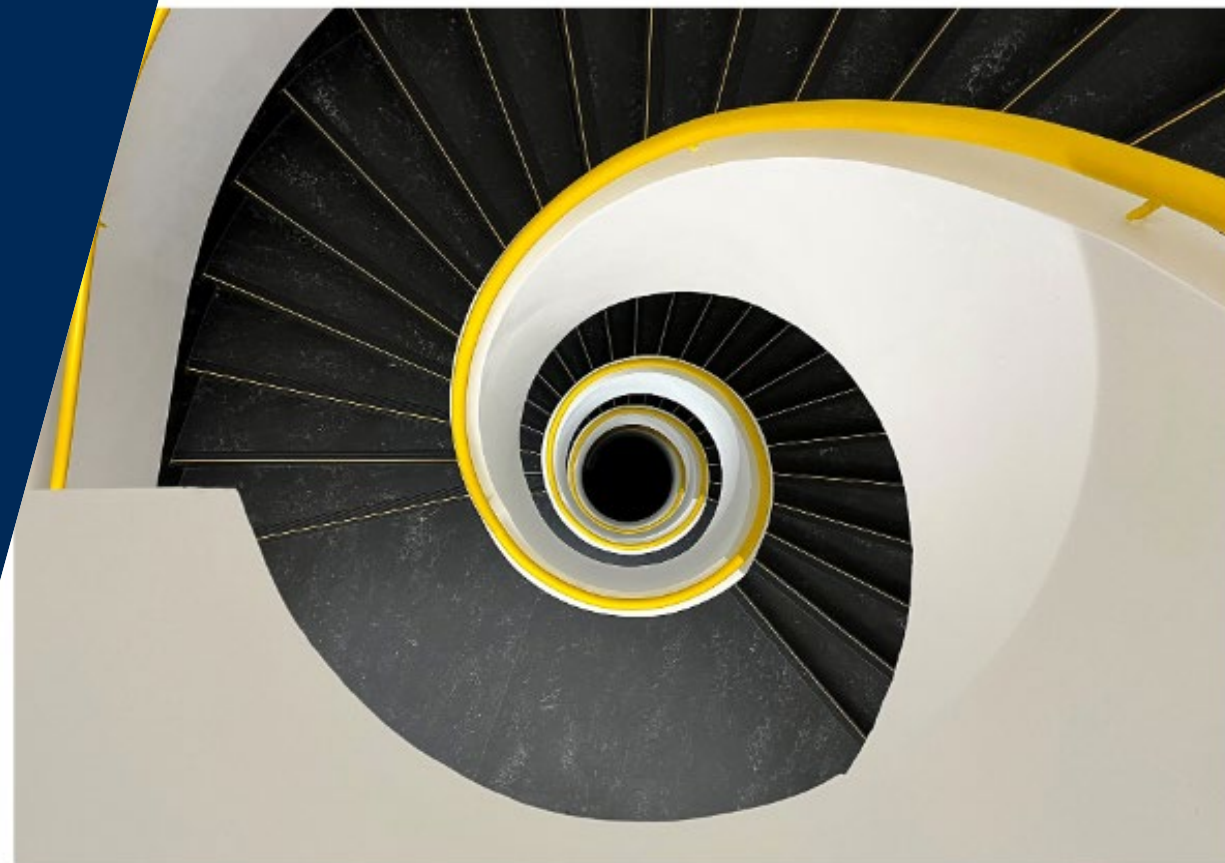
WJS2:ssa tätä kysymystä ei esitetty

Ryhmähaastattelut: Uutta objektiivisuutta?

- Objektiivisuus ymmärretään laajalti ideaalina, johon ei koskaan voida päästä, mutta josta ei haluta luopua
 - Käytännön työssä yritetään eri tavoin päästä puolueettomuuteen, tasapuolisuuteen ja totuudenmukaisuuteen
 - Aktivismijournalismiin suhtaudutaan varoen ja omia ”painolasteja” yritetään tunnistaa
 - Sosiaalisen median vaateet vaikuttavat nuorilla muita enemmän: vaikeampi ”esittää objektiivista”
- Haastatteluissa toiveita siitä, että
 1. Toimitustyössä lisättäisiin läpinäkyvyyttä eri tavoin: lähteiden ja faktojen sekä oman aseman ja ajattelun avaamista yleisöille tarpeen mukaan
 2. Työssä olisi aikaa käydä keskustelua objektiivisuudesta ja muista journalismin ydinarvoista (esim. mitä arvoja itse asiassa puolustetaan, kun sanotaan, että ollaan objektiivisia?)

Yhteenvedtoa ja keskustelua

Yhteenvetoa

- Monet journalistien näkemyksistä ovat pysyneet varsin vakaina 2010-luvun myllerryksessäkin
 - Yleiset roolikäsitykset ja työhön vaikuttavat tekijät ennallaan
 - Vakiintunut journalistinen kulttuuri ja vakaat yhteiskunnalliset olot vaikuttavat asiaan
- Taustalla kuitenkin tapahtunut merkittäviä muutoksia, joita syytä seurata tarkkaan
 - Kasvaneet taloudelliset vaatimukset ja paineet
 - Journalisteihin kohdistuva epäkunnioittava käytös ja häirintä tulleet osaksi ammatin arkea monille
 - Näillä ilmeisiä heijastuksia journalistien henkiseen ja fyysiseen työssäjaksamiseen
- Ongelmat kasaantuvat varsin vahvasti tietyille ryhmille
 - Nuoret, naiset, paikallismedioiden journalistit
- **Kuinka näitä ongelmia voidaan yhdessä ratkaista?**

Kiitos mielenkiinnosta!

jari.t.valiverronen@jyu.fi, mikko.villi@jyu.fi, reeta.m.poyhtari@jyu.fi

Paneelikeskustelu Journalismin ja journalistien kipupisteet

Kuva: Else Kyhälä

Maria Markus

Puheenjohtaja, Suomen
freelance-journalistit

Sauli Pahkasalo

Puheenjohtaja, Paikallis-
lehtien päätoimittajayhdistys

Maria Pettersson

Päätoimittaja,
Journalisti-lehti

Susanne Salmi

Tuottaja, *Helsingin Sanomat*,
feature-toimitus